

HISTÒRIA DE LA FESTA

Les dades més antigues que es coneixen d'una Festa Major a Premià de Mar són de l'any 1846, és a dir, de deu anys després que el Barri de Mar s'independitzés de Sant Pere de Premià. Aquella va ser una festa essencialment marinera, ja que s'esperava el retorn d'alguns dels mariners del poble que venien d'Ultramar, alguns d'ells per casar-se. Les noies casadores volgueren lluir els seus vestits més bonics als balls que es van fer a la plaça de l'Ajuntament. I fins el capellà va sufragar una part d'aquella festa!

Quan s'apropaven les festes majors d'anys enrere era freqüent emblanquinar i pintar les cases del poble, per dins i per fora, per tal que tot estigués a l'alçada de la celebració.

El Premià d'aleshores era un poble menestral, compost essencialment per obrers, pagesos i mariners. Amb tota una sèrie d'intercanvis entre el jovent, que anava de festa major en festa major, a mesura que aquestes s'anaven desenvolupant en el calendari. Era l'època de la cançó que deia:

*A Masnou, de lletges prou
A Teià, de tot hi ha
i el floret de noies maques
és al pla de Premià.*

Aleshores, l'acte central de la festa era el ball d'envelat —es deia així perquè l'espai del ball es cobria amb veles de vaixell—, l'avantpassat de l'actual Ball de Gala o Ball de Festa Major, que primer es va fer a la plaça de l'Ajuntament i després, durant molts anys, es va fer a la Plaça Nova. De fet, fins no fa massa temps davant seu encara es podien veure les grosses anelles que hi havia en la paret d'una de les cases que donen al carrer de la Plaça, i que servien per subjectar l'envelat. Unes obres recents van eliminar-ne aquestes anelles, i amb això s'ha perdut un testimoni del patrimoni etnogràfic premianenc.

Al ball d'envelat era convidat sobretot el jovent dels pobles de la rodalia, que formaven una mena de *clans* més o menys tancats. I de vegades hi havia alguns aldarulls, la qual cosa provocava que a l'any següent els joves d'aquell poble concret no fossin convidats. Alguna cosa deuria succeir en la Festa Major de Premià de Mar de l'any 1887, doncs en el programa de balls de l'any següent s'especifica en una nota que "*Quedan excluidos de tomar parte en el baile los del Pueblo de Cabrils*".

Des d'aleshores han canviat moltes coses a la Festa Major de Premià de Mar. I és que la festa, com a filla que és de la societat que la genera, poc a poc ha anat evolucionant i s'ha anat transformant, amb diversos elements que han desaparegut, altres que poc a poc han anat canviant, i d'altres que s'hi han afegit. Com a exemple poden citar-se els gegants: tot i que en alguns dels programes de començaments del

segle XX hi consten com a participants en la festa, no hi ha cap document que ens permeti afirmar la seva pertinença a Premià de Mar, i el més probable és que fossin llogats. Si que consten com a comprats per l'Ajuntament la Ciseta i en Tòfol, gegants tradicionals de tipologia "reis catòlics", que eren els gegants de la Festa Major de les dècades immediatament anteriors a la Festa Major dels Pirates i Premianencs. Després, amb el canvi de model festiu, vindrien l'Ester, l'Omar i en Martí, a més dels gegantons.

L'any 1996 es va introduir un acte aparentment d'escassa importància a la Festa Major d'aleshores: l'escenificació d'un desembarcament pirata, d'aquells que es patiren a la nostra comarca sobretot en els segles XVI i XVII. Tot i estar dotada amb pocs recursos econòmics, i ni tan sols constar al programa de Festa Major d'aquell any, aquesta representació va agradar força i aviat hi va voler participar més i més gent en el seu muntatge i escenificació. En un principi la festa dels Pirates i Premianencs s'assemblava poc a l'actual, amb molts elements que avui ens semblen anacrònics o fins intolerables. La festa, novament, va seguir canviant amb la societat que la generava. Sigui com sigui, en pocs anys la cosa ha agafat tanta embranzida que avui no entendríem la Festa Major sense el desembarcament pirata, ni sense els elements que s'hi relacionen. Ara, quan algú parla del *desembarcament*, a seques, tothom a Premià sap a què es refereix.

Però la cosa no s'ha aturat aquí. Al desembarcament pirata aviat s'hi va afegir la iniciativa de decorar el carrer Sant Antoni a l'estil d'un poble pescador dels segles XVIII-XIX, més o menys com es creu que deuria ser Premià de Mar en els seus inicis com a Barri de Mar de Sant Pere de Premià. Aquesta recreació, en la qual hi participen de manera entusiasta molts veïns del carrer, ha esdevingut també un element imprescindible de la nostra Festa Major, tant que si no s'hi passeja hom té la sensació d'haver-se perdut alguna cosa molt important.

En llegir aquest breu escrit potser podem arribar a la conclusió que la Festa Major d'abans i la d'ara s'assemblen poc. Potser en la forma. Però en el fons, hi ha un *leit motiv* que uneix totes les festes: la mar. L'acte central de les primeres festes majors era el ball d'envelat. I quina cosa és l'envelat, sinó les mateixes veles dels vaixells, com el seu nom indica? I els pirates? No venen, ells també, de l'altra banda de la mar? I els pescadors del carrer Sant Antoni?. Si ho mirem bé, tot es relaciona amb la mar, aquesta mar que la via del tren i la carretera vol fer-nos oblidar, sense aconseguir-ho. Perquè ella segueix allà, sempre present, com recordant-nos quin element fou l'autèntic bressol del nostre poble.

+info: <http://premiapirata.org>